

TUSSENEVALUATIE VAN HET GRONDWATERPLAN 2008 T/M 2013

1. Inleiding

Aanleiding

In maart 2008 is het provinciale Grondwaterplan 2008 t/m 2013 door Provinciale Staten vastgesteld. Het Grondwaterplan (GWP) beschrijft wat de provincie tot en met 2013 wil bereiken op het gebied van grondwaterkwantiteit en – kwaliteit en welke instrumenten zij daar voor wil inzetten. In het Grondwaterplan is aangekondigd om in 2010 het plan te evalueren en indien nodig op onderdelen te actualiseren. De redenen hiervoor waren dat bij het opstellen van het Grondwaterplan in 2008 de Waterwet nog niet van kracht was en de conclusies over de gevolgen van de Kader Richtlijn Water (KRW) nog onbekend waren, waardoor mogelijk een aanpassing van het Grondwaterplan nodig is. Ook zou bij een evaluatie in 2010 eventuele nieuwe inzichten over de effecten van bodemenergie op het grondwater meegenomen kunnen worden.

Doelstelling van de notitie

Deze notitie schetst de resultaten van de (tussen)evaluatie van het Grondwaterplan, waarbij onderzocht is of een actualisatie van het Grondwaterplan nodig is (**hoofdstuk 2**). Daarnaast worden aan de hand van een aantal centrale thema's uit het Grondwaterplan actuele ontwikkelingen in beleid en uitvoering uitgewerkt (**hoofdstuk 3**). Hierdoor wordt het inzichtelijk waar we nu staan met de uitvoering van het Grondwaterplan en wat de accenten zijn bij de verdere uitvoering tot en met 2013.

KADER 1 - Het provinciale Grondwaterplan 2008 t/m 2013 in een notendop

Inhoud Grondwaterplan

Grondwater is van groot *belang* voor onze provincie. Zo is grondwater in de provincie Utrecht de voornaamste bron voor ons drinkwater. Ook natuur, landbouw en bebouwing zijn afhankelijk van voldoende en/of goede kwaliteit grondwater. Daarnaast wordt grondwater steeds intensiever gebruikt voor ondergrondse energieopslag (Warmte Koude Opslag/WKO). Al deze belangen stellen eisen aan de hoeveelheid en kwaliteit van het grondwater. Ook kunnen belangen conflicteren. Het Grondwaterplan beschrijft hoe de provincie in de periode 2008 t/m 2013 de beschikbare voorraad zoet grondwater beschermt en het gebruik ervan reguleert.

Voorbeelden van *onderwerpen* die behandeld worden in het Grondwaterplan zijn:

- Uitwerking van het grondwaterbeschermingsbeleid ten behoeve van schoon grondwater en drinkwater;
- Kaderstelling voor het verlenen van vergunningen voor grondwateronttrekkingen;
- Specifieke aandacht voor WKO en de randvoorwaarden die aan deze systemen gesteld worden;
- Speciale aandacht voor bijzondere gebieden: Utrechtse Heuvelrug, N2000/TOP gebieden etc.

Het plan bestaat uit een strategisch deel, een operationeel deel en een (indicatief) actieprogramma. De grondslag voor het Grondwaterplan is nu het Provinciaal Waterplan 2010-2015 en het Milieubeleidsplan 2010-2015.

Taken van de Provincie op het gebied van grondwater

De provincie heeft de volgende wettelijke grondwatertaken (sinds de invoering van de Waterwet):

- Het formuleren van het **strategisch grondwaterbeleid** (Waterwet)
- Het **vergunningen en handhaven van** grondwateronttrekkingen ten behoeve van openbare **drinkwaterwinning, WKO en grote industriële onttrekkingen** (>150.000 m³ per jaar) (Waterwet)
- Het **vormgeven van het grondwaterbeschermingsbeleid** (bijvoorbeeld via het instellen van grondwaterbeschermingszones rondom drinkwaterwinningen op basis van de Wet Milieubeheer).

2. Bepalen van de noodzaak om het Grondwaterplan te actualiseren

Het Grondwaterplan is nu bijna 3 jaar van kracht en daarmee halverwege de planperiode. Een evaluatie van het Grondwaterplan is uitgevoerd om te bepalen of een actualisatie nodig is. Hierbij zijn de volgende conclusies getrokken:

De KRW en de nieuwe Waterwet zijn geen dwingende redenen om het GWP nu te herzien

De belangrijkste redenen om in het Grondwaterplan aan te kondigen om in 2010 het plan te evalueren (en indien nodig te actualiseren) waren de komst van de KRW en de nieuwe Waterwet. Het was toen onduidelijk of dit gevolgen heeft voor het Grondwaterplan. Nu blijkt dat dit geen redenen zijn om het Grondwaterplan tussentijds te herzien. Alle KRW maatregelen zijn namelijk al opgenomen in het provinciale Waterplan 2010 t/m 2015 en daarmee juridisch vastgelegd. Ook de nieuwe bevoegdheidsverdeling tussen waterschap en provincie uit de Waterwet - het bevoegd gezag voor bepaalde (kleinere) grondwateronttrekkingen is overgegaan van de provincie naar het waterschap - betekent dat een deel van het beleid van de provincie van rechtswege niet meer van kracht is. Een actualisatie is daarom in juridische zin niet nodig.

Ook voor andere beleidsthema's is geen actualisatie van het GWP nodig: nieuw beleid is al vastgelegd in het Waterplan en overige beleidsthema's zijn nog in ontwikkeling

Middels een uitvoeringsprogramma worden acties uit het Grondwaterplan projectmatig uitgewerkt. Dit kan leiden tot nieuwe inzichten en eventueel tot wijziging van het beleid. Ook kunnen actuele ontwikkelingen leiden tot wijziging van beleid. Het recent vastgestelde Waterplan 2010 t/m 2015 (eind 2009) is gebruikt om voor een aantal onderwerpen het beleid uit het Grondwaterplan te actualiseren. Het Waterplan bevat bijvoorbeeld een herbegrenzing van het Infiltratiegebied voor de Utrechtse Heuvelrug, die is opgenomen in de nieuwe Provinciale ruimtelijke verordening. Deze kaart wordt gebruikt voor het toetsen van ruimtelijke plannen.

Voor thema's die niet opgenomen zijn in het Waterplan geldt dat er geen aanleiding is om het beleid te wijzigen of dat het beleid nog in ontwikkeling is. In hoofdstuk 3 worden aan de hand van een aantal centrale thema's uit het GWP nader ingegaan op actuele beleidsontwikkelingen en uitvoering van acties. In **onderstaand kader** wordt toegelicht dat ook voor WKO een actualisatie van het huidige beleid nu niet nodig is, maar wel nodig zal zijn na de komst van de nieuwe AmvB Bodemenergie en de resultaten van een grootschalig landelijk onderzoek naar WKO.

Conclusie:

Uit het bovenstaande blijkt dat er geen reden is om het Grondwaterplan tussentijds te actualiseren. Middels het uitvoeringsprogramma van het Grondwaterplan worden de werkzaamheden verder uitgewerkt in de planperiode (zie volgend hoofdstuk). Aan de eind van de planperiode (2013) zal het Grondwaterplan opnieuw geëvalueerd worden en besloten worden op welke wijze een nieuwe planperiode wordt ingestoken. Tussentijds kunnen altijd belangrijke beleidsontwikkelingen vastgesteld worden. Dit zal mogelijk plaats moeten vinden voor WKO i.v.m. de komst van de AmvB Bodemenergie.

KADER 2 – WKO: geen tussentijdse beleidsaanpassing nodig

De provincie Utrecht is al jaren actief bezig om beter inzicht te krijgen in de effecten van WKO op de grondwaterkwaliteit. Praktijkgegevens worden sinds 2008 verzameld bij de WKO van het RIVM in De Bilt. De provincie wil aan de hand van de praktijkmetingen en ervaringen elders in Nederland het huidige beleidskader (voorwaarden aan WKO) tegen het licht houden.

Herijken van beleidskader voor WKO wordt ook landelijk opgepakt

Door het advies van de landelijke Taskforce WKO¹ (febr. 2009) wordt het beleid en de randvoorwaarden voor WKO momenteel op landelijk niveau uitgewerkt en geüniformeerd. Hiertoe wordt een nieuwe AmvB Bodemenergie opgesteld (waarschijnlijk eind 2010 in de Ministerraad). Ook is in hetzelfde kader het grootschalige landelijk onderzoek “Meer met Bodemenergie” gestart naar de effecten van WKO, waar alle provincies, VROM, marktpartijen, drinkwaterbedrijven en onderzoeksinstituten bij betrokken zijn (eind 2011 afgerond). Het doel van dit gemeenschappelijk onderzoek is om aan de hand van bestaande en nieuwe onderzoeken en metingen (landelijke) conclusies te trekken over de randvoorwaarden die gesteld moet worden aan WKO (bijvoorbeeld over de wenselijkheid om WKO nabij drinkwaterwinningen toe te staan). De praktijkmetingen die plaatsvinden in de provincie Utrecht zijn een belangrijk onderdeel van het onderzoek, omdat de metingen bij de installatie van RIVM een (unieke) meerjarenreeks betreft.

Huidig Utrechts beleidskader is op basis van de huidige kennis voldoende

Het Utrechtse WKO beleid is getoetst of recente inzichten in de effecten van WKO de voorwaarden die via het provinciaal beleid gesteld worden aan WKO aangepast moeten worden (bijvoorbeeld de maximale temperatuur van het te infiltreren water). Hiervoor is gebruik gemaakt van een uitgebreide literatuurstudie die recent door de belangrijkste onderzoeksinstituten gezamenlijk is opgesteld in het kader van het onderzoeksprogramma “Meer met Bodemenergie”. Ook zijn de metingen bij de installatie van het RIVM betrokken en het advies van de Technische Commissie Bodembescherming (TCB) over WKO (oktober 2009).

Uit een analyse blijkt dat het (tussentijds) wijzigen van het huidige provinciale beleid nu niet nodig is. Er zijn geen nieuwe inzichten in de effecten van WKO die wijziging van het beleid nodig maken. Bij de metingen bij de installatie van het RIVM zijn geen bijzonderheden of trends geconstateerd. Ook geeft de literatuurstudie en het advies van de TCB geen aanleiding om de randvoorwaarden aan WKO aan te passen. De provincie stelt overigens vergelijkbare randvoorwaarden aan WKO als andere provincies.

Het actualiseren van het beleid zal daarom plaatsvinden als alle resultaten van het landelijk onderzoek en de metingen bij RIVM beschikbaar zijn (waarschijnlijk 2012). Beleidsvertalingen van de onderzoeksresultaten zullen waarschijnlijk voor een belangrijk deel op landelijk niveau plaatsvinden.

3 Actuele ontwikkelingen en voortgang uitvoeringsprogramma GWP

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven over actuele ontwikkelingen en voortgang van het uitvoeren van het Grondwaterplan. Hierdoor wordt het inzichtelijk waar we nu staan met de uitvoering van het GWP en wat de accenten zijn bij de verdere uitvoering tot en met 2013.

¹ In september 2008 heeft de toenmalige minister Cramer de Taskforce WKO ingesteld om haar te adviseren over het vergroten van het toepassen van WKO in Nederland en de milieuhygiënische randvoorwaarden waaronder dit zou kunnen. Het advies van de taskforce “Groen licht voor Bodemenergie” is in februari 2009 uitgekomen.

3.2 Huidige werkzaamheden en actuele ontwikkelingen

In de afgelopen 2,5 jaar is hard gewerkt aan de uitvoering van acties uit het Grondwaterplan. Ook zijn er nieuwe ontwikkelingen die invloed hebben op de verdere uitvoering van het Grondwaterplan. Hieronder enkele hoofdzaken. Voor 3 thema's is een nadere uitwerking gegeven in bijlage 1.

Beschermen drinkwaterbronnen (zie ook bijlage 1):

- De KRW maatregelen voor grondwater zijn vastgesteld in het provinciaal Waterplan 2010 t/m 2015. Hiervoor is een uitgebreide studie uitgevoerd naar doelgaten tussen de KRW doelstellingen en de huidige situatie;
- De gebiedsgerichte benadering heeft vorm gekregen door het opstellen van gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen. Een gebiedsdossier bevat alle benodigde informatie om de bescherming van een drinkwaterwinning vorm te geven (risico's, gegevens van ondergrond etc.). Op basis van deze informatie maken gemeente, provincie en drinkwaterbedrijf afspraken over de benodigde maatregelen.

Beschermen van de grondwatervoorraad onder de Utrechtse Heuvelrug (zie ook bijlage 1):

- Als KRW maatregel is een stimuleringsprogramma gestart om in samenwerking met gemeenten, waterschappen en andere belanghebbenden de emissies van bestrijdingsmiddelen en zout te verminderen. De betrokken partijen zijn erg enthousiast. Eind 2010 wordt het programma geëvalueerd.

Verantwoord stimuleren van WKO (zie ook bijlage 1)

- Er vinden praktijkmetingen plaats naar de effecten van WKO bij de WKO van het RIVM in de Bilt. Deze metingen zijn van belang voor het bepalen en herijken van de randvoorwaarden aan WKO;
- Bodemenergie wordt sinds de taskforce WKO (feb. 2009) op landelijk niveau uitgewerkt. De provincie Utrecht heeft een voortrekkers rol gespeeld om de provincies gemeenschappelijk op te laten trekken;
- Evaluatie van het WKO beleid (zie ook KADER 2).

Effecten van grondwaterwinningen op N2000/TOP gebieden

- Een studie is uitgevoerd naar de effecten van grondwateronttrekkingen op N2000/TOP gebieden. Uit de studie blijkt dat voor een beperkt aantal N2000/TOP gebieden een klein effect van grondwateronttrekkingen op de grondwaterstand wordt berekend. Het is de vraag of deze kleine hydrologische effecten gevolgen hebben voor de (natuur)doelen in deze gebieden en of deze effecten significant zijn ten opzichte van andere factoren die de grondwaterstand kunnen beïnvloeden (bijvoorbeeld de aanwezigheid van een diepe sloot). De resultaten van deze studie worden daarom per gebied meegenomen bij het opstellen van de N2000-beheerplannen en de maatregelenpakketten bij de TOP gebieden. Ten aanzien van de effecten op de subTOP gebieden zal ook een nadere analyse nodig zijn.

Vitens is bezig met een Lange Termijn visie

- Vitens is bezig met het opstellen van een Lange Termijn Visie voor haar gehele voorzieningsgebied (tijdshorizon: 2040). Het plan bevat o.a. een drinkwaterprognose en een visie op welke wijze deze vraag gedekt zal worden (via grond- of oppervlaktewater, interprovinciale leveringen etc.). Deze visie kan gevolgen hebben voor het provinciaal grondwaterbeleid met name als knelpunten worden geconstateerd. Dit zal komend jaar duidelijker worden.

CONCLUSIE:

De conclusie is dat de belangrijkste werkzaamheden zoals voorgenomen in het Grondwaterplan de afgelopen jaren zijn uitgevoerd en resultaten hebben opgeleverd. In de resterende planperiode worden de werkzaamheden rond deze thema's verder uitgewerkt (**zie paragraaf 3.3**). Er vinden geen grote accentverplaatsingen plaats. Wel zal de nieuwe Lange Termijn Visie van Vitens (thans in concept) gevolgen kunnen hebben voor de werkzaamheden tot en met 2013, zeker als blijkt dat er onvoldoende productiecapaciteit is om de regionale drinkwaterbehoefte te dekken.

3.3 Werkzaamheden - accenten tot en met 2013

Hieronder zijn de accenten uitgelicht voor de verdere uitvoering en/of beleidsontwikkeling van het Grondwaterplan in de resterende planperiode, zoals op dit moment voorzien kan worden:

Beschermen drinkwaterbronnen:

- Verdere uitwerking van de gebiedsaanpak: opstellen gebiedsdossiers voor kwetsbare winningen (tot en met 2013);
- Actualiseren van de regelgeving rondom drinkwater (Provinciale Milieu Verordening; 2011)
- Verder uitvoering van KRW maatregelen (tot einde planperiode en daarna tot en met 2015)

Beschermen van de grondwatervoorraad onder de Utrechtse Heuvelrug:

- Evaluatie van het huidige stimuleringsprogramma Schoon Grondwater op de Utrechtse Heuvelrug en op basis daarvan vervolg bepalen (2010);
- Nadere uitwerking geven aan het toetsingskader voor de Heuvelrug als provinciaal ruimtelijk belang bijvoorbeeld middels een handreiking (tot en 2012).

Verantwoord stimuleren van warmte koude opslag (WKO)

- Doorgaan met metingen naar de effecten van WKO bij RIVM (tot en met 2012)
- Implementeren en aanpassen van beleid op basis van praktijkmetingen, landelijk onderzoek en de nieuwe AmvB Bodemenergie (2012/2013);
- Uitwerken van acties uit de nieuwe Bodemagenda (=uitwerking van de Bodemvisie) zoals het ondergronds ruimtelijk ordenen met bv. masterplannen om de ondergrond beter te kunnen benutten voor WKO.

Effecten van grondwaterwinningen op N2000/TOP lijst gebieden

- Concreet inzichtelijk maken van de gevolgen van onttrekkingen voor deze gebieden en dit mee te nemen bij het opstellen van N2000 beheerplannen of maatregelenpakketten voor TOP lijst gebieden (tot en met 2013)

Consequenties Lange Termijn visie Vitens uitwerken

- Indien nodig zullen de consequenties van de visie verder uitgewerkt worden (bijvoorbeeld oplossen van geconstateerde knelpunten)

Opnemen van de uitvoering v/h Grondwaterplan in de nieuwe Bodem- en wateragenda

- Een nieuwe ontwikkeling is dat de uitvoering van het Grondwaterplan in de komende jaren verder geïntegreerd zal worden in de nieuwe Bodem- en wateragenda 2011. De basis van de Bodemagenda is de uitwerking van de Bodemvisie en de input voor de integrale provinciale structuurvisie.

4. Conclusies

Uit de tussenevaluatie blijkt dat:

- Het Grondwaterplan ongewijzigd kan blijven. De komst van de KRW en de nieuwe Waterwet (beide 2009) zijn geen redenen om het Grondwaterplan te moeten herzien. Ook voor andere beleidsthema's is het geen actualisatie nodig. Nieuw (uitgekristalliseerd) beleid is al vastgelegd in het provinciaal Waterplan (2010) en overige thema's zijn nog in ontwikkeling.
- De uitvoering van de werkzaamheden zoals voorgenomen in Grondwaterplan op koers liggen. In de resterende planperiode zal hieraan verder gewerkt worden. Er vinden geen grote accentverschuivingen plaats. Wel zal de nieuwe Lange Termijn Visie van Vitens (thans in concept) gevolgen kunnen hebben voor de werkzaamheden tot en met 2013, zeker als blijkt dat er onvoldoende productiecapaciteit is om de regionale drinkwaterbehoefte te dekken.

BIJLAGE 1 -

**STAND-VAN-ZAKEN UITVOERING GRONDWATERPLAN 2008 T/M 2013
A.H.V. DRIE CENTRALE THEMA'S**

1. Beschermen van drinkwaterbronnen
2. Beschermen van de Utrechtse Heuvelrug;
3. Verantwoord stimuleren van Warmte Koude Opslag (WKO)

THEMA 1 – DRINKWATERBRONNEN BESCHERMEN

Wat staat er in het GWP en welke acties zijn benoemd?

Grondwater is de belangrijkste bron voor de bereiding van drinkwater in de provincie Utrecht. Daarom is het beschermen van drinkwater een centraal thema in het Grondwaterplan. Ook de KRW vraagt om een stevige aanpak van de bescherming van drinkwaterbronnen. De acties in het Grondwaterplan zijn met name gericht op het uitvoeren van de (toen nog concept) KRW maatregelen. Het doel van de werkzaamheden is om de doelstellingen van de KRW en de Grondwaterrichtlijn in 2015 te halen. Ook was een gefaseerde actualisatie van de PMV beoogd.

Wat is er gebeurd en welke ontwikkelingen hebben er plaats gevonden?

KRW maatregelen zijn inmiddels vastgelegd en worden nu uitgevoerd (2009-heden)

Om de drinkwaterwinningen goed te beschermen zijn in 2009 KRW-grondwatermaatregelen afgesproken en vastgelegd in het provinciaal Waterplan 2010 t/m 2015. Aan de uitvoering van de meeste maatregelen wordt momenteel gewerkt. Zo wordt momenteel in detail bekeken welke verontreinigingen in grondwaterbeschermingsgebieden een bedreiging vormen voor de drinkwaterwinning.

Maatregelen in NLGWoog: Zand Rijs-West	
Bronmaatregelen	
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: alleen in uitzonderingssituaties bestrijdingsmiddelengebruik op verhardingen en in openbaar gebied	
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: opstellen emissiereductieprogramma bestrijdingsmiddelen	
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: regionale aanpak Heuvelrug	
Bestrijding zoutgehalte waterwinning: terughoudend strooibeeld voor winning Driebergen	
Totaal Bronmaatregelen	
Instrumentele maatregelen	
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: tweejarlijkse handhavingsronde gebruik bestrijdingsmiddelen	
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: intensivering jaarlijkse grondwatermonitoring	
Reductie bestrijdingsmiddelen: evaluatie gebruik chemische bestrijdingsmiddelen (eenmaal per 2 jaar)	
Reductie bestrijdingsmiddelen: inventarisatie gebruik bestrijdingsmiddelen aan de hand van registratie door gemeenten	
Reductie bestrijdingsmiddelen PS Groenekan: bronnenanalyse bestrijdingsmiddelen	
Aanpak puntbronnen PS Groenekan: onderzoek werkvoorraad 7 locaties (en 8 in gemeente Utrecht)	
Aanpak puntbronnen PS Beerschoten: onderzoek werkvoorraad 5 HBB en 13 Wbb	
Aanpak puntbronnen PS Bilthoven: onderzoek werkvoorraad 4 HBB en 3 Wbb	
Aanpak puntbronnen PS Doorn: onderzoek werkvoorraad 3 HBB en 2 Wbb	
Aanpak puntbronnen PS Zeist: onderzoek werkvoorraad 27 HBB en 26 Wbb	
Reductie bestrijdingsmiddelen RCN het Grote Bos Doorn: opragen en evalueren ruwwaterkwaliteit	
Reductie bestrijdingsmiddelen Vnumona Bunnik: opragen en evalueren ruwwaterkwaliteit	
Totaal Instrumentele maatregelen	
Totaal NLGWoog: Zand Rijs-West	

Voorbeeld KRW maatregelen uit Waterplan 2010 t/m 2015

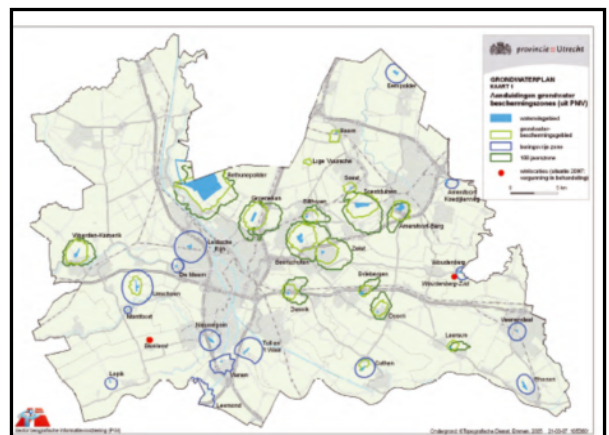
Opstellen gebiedsdossiers: grondwaterbescherming meer gebiedsgericht (2010-heden)

De provincie Utrecht zet in op een meer gebiedsgerichte benadering van grondwaterbescherming. Dit heeft vorm gekregen door het opstellen van (vernieuwde) gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen. Een gebiedsdossier bevat alle informatie die nodig is om de bescherming van de drinkwaterwinning vorm te geven (risico's, gegevens van ondergrond etc.). Op basis van deze informatie maken gemeente, provincie en drinkwaterbedrijf afspraken over de benodigde maatregelen. In 2010 is een gebiedsdossier voor de drinkwaterwinning Bunnik opgesteld. De betrokken partijen waren enthousiast over de aanpak.

Aanpassen en actualiseren van regelgeving (2010-heden)

In 2010 is de Provinciale milieuverordening met regels over grondwaterbeschermingsgebieden al gedeeltelijk aangepast: verbodsregels voor toepassing van bodemwarmtewisselaars zijn ingevoerd. Regels voor gebruik van licht verontreinigde grond in grondwaterbeschermingsgebieden zijn afgeschaft vanwege voldoende bescherming met het landelijke Besluit bodemkwaliteit.

In 2010/2011 wordt de verordening verder vernieuwd op basis van de risicobenadering: dit heeft zowel consequenties voor de begrenzing van gebieden, de regels voor bedrijven in deze gebieden en andere activiteiten.

Grondwaterbeschermingszones

Overbodige regels worden afgeschaft, waar risico's zijn om het halen van de KRW-doelstelling in gevaar brengen worden regels aangescherpt.

Wat zijn de accenten voor de resterende planperiode?

- Verdere uitwerking van de gebiedsaanpak: opstellen gebiedsdossiers voor kwetsbare winningen (tot en met 2013);
- Actualiseren van de regelgeving rondom drinkwater (Provinciale Milieu Verordening; 2011)
- Verder uitvoering van KRW maatregelen (tot einde planperiode en daarna tot en met 2015)

In principe betekent dit voortzetting van het geformuleerde beleid uit het Grondwaterplan.

THEMA 2 – UTRECHTSE HEUVELRUG: BESCHERMEN VAN EEN KWETSBAAR GEBIED

Wat staat er in het GWP en welke acties zijn benoemd?

Schoon grondwater onder de Utrechtse Heuvelrug is voor de provincie Utrecht van groot belang voor de drinkwatervoorziening en de (waardevolle) kwelafhankelijke natuur aan de rand van de Heuvelrug. Door de zandige ondergrond is het grondwater onder de Utrechtse Heuvelrug kwetsbaar voor eventuele verontreinigingen vanaf het oppervlak. Dit blijkt ook uit metingen. In het grondwater zijn sporen aangetroffen van bestrijdingsmiddelen, strooizout en resten van verontreinigingen. Daarom geeft het Grondwaterplan aan dat een zwaarder accent wordt gelegd op preventief beleid en dit beleid in de planperiode verder wordt uitgewerkt.

Wat is er gebeurd en welke ontwikkelingen hebben plaats gevonden?

KRW maatregelen zijn voor dit gebied vastgesteld en worden nu uitgevoerd (2009-heden)

In het deelplan KRW van het Waterplan 2010 t/m 2015 zijn maatregelen opgenomen die gericht zijn op het saneren van risicovolle bodemverontreinigingen, beperken van zoutemissie en de aanpak van bestrijdingsmiddelen. Deze maatregelen beogen om een toename van de zuiveringsinspanning van drinkwaterwinningen te voorkomen. De maatregelen zijn opgenomen in het programma Schoon Grondwater op de Utrechtse Heuvelrug (zie kader).

Programma Schoon grondwater op de Utrechtse Heuvelrug

Het programma Schoon grondwater in de Utrechtse Heuvelrug is in 2009 opgesteld in overleg met een groot aantal partijen uit het gebied.

Centraal in het programma staat communicatie over bestrijdingsmiddelengebruik en het aandragen van alternatieven. Aanvullend worden meetgegevens en gebruiksgegevens verzameld. De belangrijkste doelgroepen zijn gemeenten en burgers; de grootste gebruikers van bestrijdingsmiddelen in het gebied. Enkele voorbeelden van activiteiten uit het programma zijn een pilot voor het chemievrij beheren van grassportvelden door de gemeente Utrechtse Heuvelrug en het informeren van burgers over bestrijdingsmiddelen in bouwmarkten en tuincentra.

Eind 2010 zal een tussenevaluatie van het programma plaatsvinden op basis waarvan wordt besloten op welke wijze door te gaan tot 2015, wanneer de eerste doelen van de KRW moeten zijn behaald.

Convenant afgesloten met waterschappen en gemeenten voor veilig afkoppelen van hemelwater (2010)

In 2010 is een convenant afgesloten tussen de waterschappen WvE en HDSR, de provincie en negen gemeenten op de Utrechtse Heuvelrug over het veilig afkoppelen van regenwater op de Utrechtse Heuvelrug. Afkoppelen betekent dat het overtollige regenwater niet wordt afgevoerd via het riool, maar geïnfiltreerd wordt in de bodem. Het voordeel hiervan is dat het regenwater in het eigen gebied blijft (aanvulling van de grondwatervoorraad) en bovendien de rioolwaterzuiveringsinstallaties beter functioneren. Het convenant bevat afspraken om te zorgen dat alleen schoon regenwater de bodem infiltreert, waardoor de grondwatervoorraad schoon blijft. Dit betekent dat de partijen o.a. hebben afgesproken om geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken op afgekoppelde terreinen.

De Grondwatervisie op de Utrechtse Heuvelrug is geactualiseerd (2009)

Het infiltratiegebied op de hele Heuvelrug is vanwege het grote belang van schoon water voor drinkwater en natuur als provinciaal ruimtelijk belang aangemerkt. Ruimtelijke ontwikkelingen mogen in beginsel geen bedreiging vormen voor de grondwaterkwaliteit. Hiervoor heeft de provincie in het verleden een Grondwatervisie opgesteld. Op basis van kwetsbaarheidszones worden beperkingen of voorwaarden aan grondfuncties gesteld. Op basis van de meeste recente kennis over het bodem- en grondwatersysteem is het kwetsbaarheidsgebied herbegrensd en is het aantal zones beperkt. Hierdoor wordt het beleid eenvoudiger en duidelijker. De vernieuwde zone is opgenomen in het Waterplan 2010 t/m 2015.

Wat zijn de accenten voor de resterende planperiode?

- Evaluatie van het huidige stimuleringsprogramma Schoon Grondwater op de Utrechtse Heuvelrug en op basis daarvan het vervolg bepalen (2010);
- Nadere uitwerking geven aan het toetsingskader voor de Heuvelrug als provinciaal ruimtelijk belang bijvoorbeeld middels een handreiking (tot en 2012).

THEMA 3 – VERANTWOORD STIMULEREN VAN WARMTE KOUDE OPSLAG (WKO)

Wat staat er in het GWP en welke acties zijn genoemd?

Het aantal Warmte Koude Opslag systemen (WKO, ook wel open systemen genoemd) neemt sterk toe in de provincie Utrecht (nu meer dan 100 systemen). De provincie is bevoegd gezag voor deze systemen. In het Grondwaterplan is vastgelegd dat de provincie deze ontwikkeling wil stimuleren, maar wel onder voorwaarde dat er geen risico bestaat op de achteruitgang van de kwaliteit van het grondwater. Hiertoe stelt de provincie in de vergunning voorwaarden aan deze systemen zoals bijvoorbeeld een maximale temperatuur om chemische en biologische veranderingen van het grondwater te voorkomen.

In het Grondwaterplan is aangekondigd dat in de provincie Utrecht praktijkmetingen worden uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in de effecten van WKO op de grondwaterkwaliteit. Het doel is om in 2010 het WKO beleid te evalueren en indien nodig te actualiseren.

In de bodemagenda 2011 (uitwerking van de bodemvisie) worden ook werkzaamheden benoemd rondom WKO. Deze werkzaamheden zijn hieronder opgenomen onder de werkzaamheden in de resterende planperiode.

Wat is er gebeurd en welke ontwikkelingen hebben er plaats gevonden?

Hieronder de werkzaamheden die in het kader van het grondwaterbeleid rondom WKO zijn uitgevoerd. Stimuleringsmaatregelen zoals subsidieregelingen zijn niet opgenomen.

Onderzoek naar de effecten van WKO (vanaf 2008)

Sinds 2008 worden praktijkmetingen uitgevoerd bij de WKO installatie van het RIVM om meer inzicht te krijgen in de effecten van WKO (met name chemische veranderingen van het grondwater en afstroming van de opgeslagen warmte). De metingen lopen door tot in 2012. Tot nu toe zijn geen bijzonderheden of structurele afwijkingen aangetroffen.

Daarnaast vindt momenteel het grootschalige landelijk onderzoeksprogramma “Meer met Bodemenergie” plaats. Bij dit onderzoek zijn alle provincies, het Rijk, marktpartijen, drinkwaterbedrijven en onderzoeksinstituten betrokken. De provincie Utrecht heeft een coördinerende rol ten aanzien van de provinciale inbreng. Het onderzoek bevat een uitgebreide literatuurstudie en er worden praktijkmetingen uitgevoerd. Bij het trekken van conclusies zullen ook de (langlopende) praktijkmetingen bij het RIVM betrokken worden. Eind 2011 is het onderzoek afgerond.

Evalueren van het huidige beleid (2010)

Een toetsing van het huidige Utrechtse WKO beleid heeft plaatsgevonden of recente inzichten in de effecten van WKO de voorwaarden die via het provinciaal beleid gesteld worden aan WKO aangepast moeten worden (bijvoorbeeld de maximale temperatuur van het te infiltreren water). Uit de analyse blijkt dat het (tussentijds) wijzigen van het huidige provinciale beleid niet nodig is. Er zijn geen nieuwe inzichten in de effecten van WKO die wijziging van het beleid nodig maken. Een toelichting hierop is beschreven in **Kader 2** in de hoofdstuktekst.

Actieve betrokkenheid bij de landelijke Taskforce WKO en het vervolg daarop (het Samenwerkingsprogramma WKO) (2008-2010)

De provincie Utrecht is de afgelopen jaren actief betrokken bij de landelijke acties om het beleid voor WKO te verbeteren om hiermee de groei van WKO te stimuleren en de bescherming voor het grondwater te verbeteren. Utrecht had een voortrekkersrol binnen de provincies.

Naar aanleiding van het advies van de taskforce WKO (2009) heeft het toenmalige ministerie van VROM in samenwerking met provincies, gemeenten en marktpartijen een Samenwerkingsprogramma WKO opgesteld (SWKO). Het doel is om knelpunten rondom bodemenergie weg te nemen en te zorgen dat aan bodemenergie adequate milieuhygiënische voorwaarden worden gesteld. Het programma beoogt o.a. om:

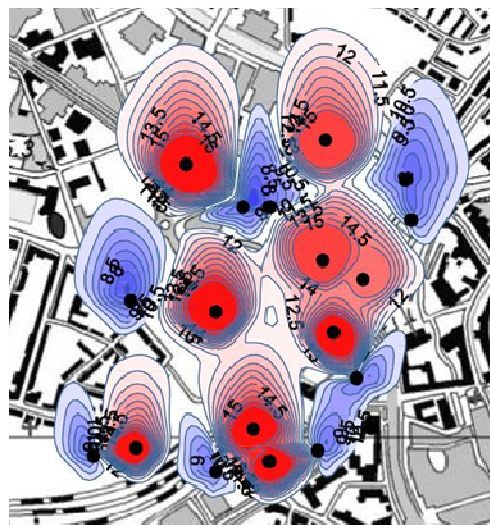
- de vergunningsprocedure voor WKO systemen te verkorten (8 weken i.p.v. 6,5 maand);
- regels op te stellen voor BWW systemen (momenteel geen wettelijk kader voor);
- uniformeren van standaard vergunningsvoorwaarden op landelijk niveau.

Dit alles wordt mogelijk gemaakt door een nieuwe AMvB Bodemenergie die waarschijnlijk dit jaar door de Ministerraad wordt vastgesteld.

Ook wordt in het kader van het SWKO een landelijk webtool ontwikkeld om de technische en financiële haalbaarheid van WKO te bepalen. Deze is waarschijnlijk eind 2010 beschikbaar.

Waar worden de accenten in de resterende planperiode gelegd en zijn beleidwijzigingen nodig?

- Doorgaan met metingen naar de effecten van WKO bij RIVM (tot en met 2012)
- Implementeren en aanpassen van beleid op basis van praktijkmetingen, landelijk onderzoek en de nieuwe AmvB Bodemenergie (2012/2013);
- Uitwerken van acties uit de nieuwe Bodemagenda (=uitwerking van de bodemvisie) zoals het ondergronds ruimtelijk ordenen met bv. masterplannen om de ondergrond beter te kunnen benutten voor WKO.

*Drukte in de ondergrond –
WKO systemen in stationsgebied Amersfoort*